

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of
Education

2024, 24(3), 1900 – 1916. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1407391>

Öğretmen Milletvekilleri: Türkiye Büyük Millet Meclisi I. Dönemi (1920 – 1923)*

Teacher Deputies: Grand National Assembly of Türkiye's 1st Period (1920 – 1923)

Yakup OFLAR¹ ID, Cemal AVCI² ID

Geliş Tarihi (Received): 25.12.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 27.08.2024

Yayın Tarihi (Published): 15.09.2024

Öz: Tarihimizde ilk parlamento 1876'da Kânûn-i Esâsî'nin kabulüyle açılmıştır. 93 Harbi'nin de etkisiyle bu parlamento 1877 yılında süresiz tatil edilmiştir. Bu kısa dönem I. Meşrutiyet olarak adlandırılmaktadır. II. Meşrutiyet ise 1908 yılında parlamentonun tekrar açılmasıyla başlayan süreçtir. I. Dünya Savaşı sonrasında kapatılan bu parlamento, Sivas Kongresinin ardından yeni üyelerle tekrar açılmıştır. Aynı parlamento 11 Nisan 1920'de, 12 Ocak ile 18 Mart 1920 arasındaki kısa süreli faaliyetlerinin ardından çalışmalarına resmi olarak son verilmiştir. 23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan Büyük Millet Meclisiye Türk demokrasi tarihinin en önemli adımlarından biri olmuş ve faaliyetleri bu tarihten itibaren başlayarak günümüze kadar devam ettirmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mart 1920 tarihli genelgesiyle, memleketin her köşesinden, açılacak meclise vekiller gönderilmesi istenmiştir. 1923'te Cumhuriyet'in ilanına giden yolu hazırlaması sebebiyle bu meclis "Kurucu Meclis" hüviyetini de taşımaktadır. Büyük Millet Meclisi'ne avukatından öğretmenine, doktorundan müderrisine, tüccarından çiftçisine her meslekten katılımlar olmuştur. Farklı meslek gruplarının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne katılımı Büyük Millet Meclisi'nin başlangıç tarihi olan 1920'den günümüze devam etmektedir. TBMM I. Dönem Öğretmen Milletvekilleri adlı bu çalışmada, 1920 seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisine giren öğretmen kökenli milletvekilleri tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilgili kaynaklar tarama yöntemiyle incelenmiş, doküman inceleme tekniğiyle veriler toplanmış ve bir sistem dâhilinde düzenlenmiştir. TBMM'nin I. döneminde Meclis'e süreç içerisinde 436 milletvekili katılmıştır. Bu vekillerin 93'ü (% 21.33) öğretmen kökenli milletvekillerdir. Öğretmen milletvekilleri 47 farklı seçim bölgesinden meclise katılmakla beraber 26'sı daha sonraki dönemlerde de vekilliklerine devam etmişlerdir. TBMM çatısında öğretmenlik mesleğini icra etmiş milletvekillerinin bulunması hem Türk parlamento tarihi hem de Türk Eğitim Tarihi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen milletvekili, TBMM, I. Dönem TBMM

&

Abstract: The first parliament in our history was opened in 1876 with the adoption of the Kânûn-i Esâsî. With the effect of the "93 War", the same parliament was indefinitely suspended in 1877. This short period is called the First Constitutional Monarchy. The Second Constitutional Monarchy is the process that started with the reopening of the parliament in 1908. The same parliament was officially terminated on April 11, 1920, after a short period of activity between January 12 and March 18, 1920. On April 23, 1920, the Grand National Assembly was inaugurated in Ankara, which has been one of the most important steps in the history of Turkish democracy and its activities have continued from this date until today. With Mustafa Kemal Pasha's circular dated March 19, 1920, it was requested that deputies from all regions of the country be sent to the parliament. This assembly also carries the identity of "Founding Assembly" as it prepared the way for the declaration of the republic in 1923. Members from all professions, from lawyers to teachers, doctors to scholars, merchants to farmers, participated in the Grand National Assembly. The participation of different professions in the Grand National Assembly of Türkiye has continued since the beginning of the Grand National Assembly in 1920. In this study titled Teacher Deputies of the Grand National Assembly of Türkiye I. Period, it is aimed to identify the deputies of teacher origin who entered the Grand National Assembly of Türkiye with the 1920 elections. In line with this purpose, the relevant sources were examined with the scanning method, data were collected with the document analysis technique and organized within a system. In the first period of the Grand National Assembly of Türkiye, 436 deputies participated in the Assembly during the process. Of these deputies, 93 (21.33%) were of teacher origin. Teacher deputies participated in the parliament from 47 different electoral districts. 26 of them continued to serve as deputies in the following periods. The presence of deputies who practiced the teaching profession under the roof of the Turkish Grand National Assembly is important both in terms of Turkish parliamentary history and the history of Turkish education.

Keywords: Teacher deputy, TGNA, 1st period of TGNA

Atıf/Cite as: Ofar, Y. & Avci, C. (2024). Öğretmen milletvekilleri: Türkiye Büyük Millet Meclisi I. Dönemi (1920 – 1923). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1900-1916. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1407391>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu çalışma Prof. Dr. Cemal AVCI danışmanlığında, Yakup OFLAR tarafından hazırlanan "Atatürk Dönemi Öğretmen Milletvekilleri" adlı doktora tezinin bir bölümünden türetilmiştir.

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Yakup OFLAR, Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, yakupoflar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4014-3754

² Prof. Dr. Cemal AVCI, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, cemalavci@yahoo.com ORCID: 0000-0001-7357-0790

1. GİRİŞ

Bilinçli ya da bilinçsiz, kendi kendimize keşfederek ya da dış etkenler aracılığıyla, resmî veya gayri resmî durumlarla, direkt etkileşim hâlinde ya da dışarıdan gözlemleyerek, bizimle alakalı ya da alakasız doğumdan ölüme kadar hayatın her safhasında birçok şeyi öğreniriz. Öğrenme bunlarla da kalmayıp yaşam boyu ihtiyaç olmayı da sürdürmektedir. İnsanoğlunun yaşamının devamı için zihinde ve davranışlarda ortaya çıkardığı durum bu ihtiyacın bir sonucudur. İnsanlığın hem fikri hem de maddi olarak gelişmesi öğrenmenin bir ihtiyaç olarak görülmesinin sonuçlarındandır.

Öğretmenlik mesleği dünyanın kadim mesleklerinden birisidir. Öğretmenlik, geçerliliğini hâlâ sürdürmekle beraber her geçen gün gerekliliğini artıran bir meslektir. Öğretmenlik mesleği zamanın içerisinde, devrine göre ihtiyaç duyduğu özellikleri kendisine katmıştır. Bunun yanında özellikle son iki asırda daha profesyonelleşmiştir. Yine öğretmenlik mesleği, eğitimin toplumların her kesimine yayılması ve mecburi hale getirilmesiyle de yaygın bir şekle bürünmüştür. Bu kutsal addedilen mesleğe, dinin de içerisinde yer aldığı kültürler ve medeniyetler doğrudan ya da dolaylı olarak katkılar sağlamıştır. Günümüzde ülkemizde öğretmenlik mesleğinin toplum bakış açısında gördüğü itibar tartışma konusudur. Buna rağmen öğretmenlik mesleği gerçek vicdanlardaki yerini en üstlerde tutmaya da devam etmektedir.

Talim eden, ilim öğreten manasında muallim; ilim ve edep öğreten, terbiye eden, eğitici manasında müeddep (müeddip); ders okutan icazetli âlim manasında müderris; ders okutan, öğreticilik yapan, üstat manasında hoca (Kubbealtı Lügati, t.y.) öğretmen kelimesinin karşılığında kullanılabilir. Bunların yanında camilerde halka açık ders veren hoca ve müderrislere de dersiâm denilmektedir. Aynı zamanda Özellikle hoca kelimesi öğretmene karşılık kullanılan bir kelimedir. Ancak bu kelimenin öğretmenlik kelimesinin yanında resmî bir durumu yoktur. Tüm bunlara rağmen özellikle ilköğretim ikinci kademe, ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrencilerce öğretmenlere karşı oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Yalın ve sade şekliyle “öğretmen” kelimesinin özellikle resmîyette kullanılıyor olması farklı bir tartışma konusudur. Bu kadar kelime ve anlam bolluğunun içerisinde de yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Osmanlı Devleti'nde dolayısıyla Türk demokrasi tarihinde mutlaki monarşiden meşruti monarşiye geçiş 1876 yılında Kanun-i Esasî'nin kabulü ile olmuştur. Bu noktaya geliş ise Sened-i İttifak ve Tanzimat gibi modernleşme adımlarının sonuçlarından bir tanesidir. Osmanlı Devletinde ilk Meb'ûsân Meclisi Kanun-i Esasî'nin 19 Mart 1877 tarihinde ilanından sonra toplanmıştır. İlk Meb'ûsân Meclisi 28 Haziran 1877'de kapanmış ve yapılan seçimlerin ardından 13 Aralık'ta ikinci toplantısını yapmıştır. İlk Osmanlı Meclisi (Lewis, 2017, s. 231) beş aylık zaman içerisinde iki oturum gerçekleştirmiştir. 1877 – 1878 Osmanlı – Rus Harbi'nin (93 Harbi) getirdiği şartlar içerisinde süresiz tatil edilmiştir. Aynı meclis 1908 yılında tekrar açılmış ve II. Meşrutiyet denilen döneme girilmiştir.

Meşrutiyetin II. kez ilanından sonra Meclis-i Meb'ûsân için 1908, 1912, 1914 ve 1919 yıllarında seçimlere gidilmiştir. 1913'teki tarihe “Bâb-ı Ali Baskını” olarak geçen (Ünlü, 2017) hadisenin ardından yapılan 1914 seçimleri İttihat ve Terakki'nin tek parti döneminde yapılmıştır. Padişah Sultan Vahdettin'in mevcut meclisi 1918 feshetmiştir. Akabinde 1919'daki seçimlerle gelen son Osmanlı Meclis-i Meb'ûsân'ı İstanbul'da 12 Ocak 1920 tarihinde açılmıştır (Kaya, 2002, s. 30) ve son birleşimini 18 Mart 1920'de yaparak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Mîsâk-ı Millî'yi kabul etmek, İstanbul'un 16 Mart 1920'deki işgalinin ardından çalışmalarını durduran bu meclisin en önemli icraatı olmuştur.

Son Osmanlı Meb'ûsân Meclisinin kapatılmasından ardından, Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mart 1920'de yayınladığı genelgeyle (Karpat, 2017, s.123) tarihler 23 Nisan 1920'yi gösterdiğinde, Anadolu'nun merkezi sayılabilecek bir konumda, Ankara'da Büyük Millet Meclisi toplanmıştır. 23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisininin 127 üyesininin 104'ü yeniden seçilirken 23'ü de İstanbul'dan gelmiştir (Uygun, 2011, s. 185)

İstanbul'un yanı sıra Anadolu'nun diğer vilayetlerinden gelmeye devam eden üyelerle bu sayı her geçen gün artacaktır. 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanmaya başlayan Büyük Millet Meclisi, Mustafa Kemal'in liderliğinde Millî Mücadele'yi gerçekleştirmiştir (Avcı, 2013). Seçimler sonucunda ve Meb'ûsân Meclisinde gelenlerle Büyük Millet Meclisi'ne katılımlar devam etmiştir. Meclis-i Meb'ûsân'dan gelenlerin artması sonucunda Meclis içerisindeki dağılımların değişmesi üzerine 5 Eylül 1920'de Nisab-ı Müzakere Kânun'u kabul edilmiş ve kapatılan İstanbul Meclisinden katılımlar engellenmek istenmiştir (Avcı & Oflar, 2020, s. 196).

Yapılan seçimlerle 297, ara seçimle 41, sırayla 11 ve kapatılan İstanbul Meclisinden 88 katılımla 437 üye sayısına ulaşılmıştır. 39 üyenin Nisab-ı Müzakere Kânunu'ndan önce ayrılması ve sonrasında da 61 üyenin ayrılmasıyla bahse konu kanun akabinde meclis üye sayısı netleşmiş ve 337 olarak belirlenmiştir (Demirel, 2017). Demirel Birinci Mecliste Muhalefet (2003, s. 86) adlı eserinde ise üye sayılarının Yılmaz Altuğ'a göre 383, Mahmut Goloğlu'na göre 390, İhsan Güneş'e göre 378, Suna Kili'ye göre 376, Ahmet Mumcu'ya göre 390, Sabahattin Selek'e göre 300, Falih Rıfki Atay'a göre 381, Kurt Steinhaus'a göre 441 gibi farklı sayılarla telaffuz edildiğini belirtmektedir.

Türk Dil Kurumu (TDK, t.y.) milletvekilini, Anayasa'ya göre millet meclisine seçimle giren millet temsilcisi; sayılab, mebus, vekil, parlamenter olarak tanımlamaktadır. Milletvekilliğine giden yol tabiiyetinde bulunulan devletin vatandaşları tarafından seçilmekten geçmektedir. Bunun için öncelikle seçimlere katılabilmek için Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre milletvekili olabilme şartlarını taşımak gerekmektedir.

1.1. Araştırmanın amacı

Türkiye Büyük Millet Meclisi I. dönemi, bugün 100. yaşını geride bırakan Türkiye Cumhuriyeti için kurucu niteliktedir. Bu hüviyet içerisinde Meclis çatısı altında bulunan milletvekillerinin yeri bu nitelik içerisinde yadsınamaz bir konumdadır.

Bu çalışmada Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1920 – 1923 yılları arasını kapsayan birinci döneminde milletvekili olarak seçilenlerden öğretmen kökenli olanlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Öğretmen milletvekilleri tespit edilirken TBMM Genel Sekreterliği tarafından yayınlanan TBMM Albümü'nde (2010) yer alan milletvekilleri kısa biyografilerinden yararlanılmıştır. Milletvekilinin sadece mesleğinin öğretmenlik ya da ilgili bir meslek olanların yanında hayatlarının bir döneminde dahi bu meslekleri yapmış olanlar da listeye dâhil edilmiştir. Burada bu meslekleri icra etme süreleri göz önünde bulundurulmamıştır. Öğretmenlik mesleğinin farklı birçok meslek erbabı tarafından icra edilebilmiş olması ve farklı meslek sahiplerinin de öğretmenlik yapmış olmaları bu duruma gerekçedir.

Çalışmaya konu olan milletvekillerin doğum ve ölüm tarihleri, doğum yerleri, vekillik yaptıkları dönemler ile milletvekili oldukları seçim bölgeleri de tablolar halinde verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekilleri Albümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri, Kanunlar Dergisi ve Türk Parlamento Tarihi kitapları çalışmanın esas kaynaklarını teşkil etmektedir. Bu kaynaklarla beraber ilgili yazılan kitaplar, makaleler ve tezler de çalışma içerisine dâhil edilip kaynaklar kısmında sunulmuştur. Öğretmen milletvekilleriyle ilgili doğrudan yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Büyük Millet Meclisi birinci döneminde görev yapan öğretmen kökenli milletvekillerini tespit etmek için amaç kısmında bahsedilen kaynaklar tarama yöntemi ile incelenmiştir. İncelemenin ardından bir sistem ekseninde düzenlenmiştir. Karasar (2005, s. 77) tarama modelini, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Tarama modelinin de bir gerekçesi olarak çalışmanın konusuyla ilgili vaka ve durumlar, içerisinde buldukları koşul, konum ve mahiyetleri çerçevesinde yer aldıkları şekliyle sunulmuştur.

2.2. Araştırmanın Veri Kaynağı

Çalışmanın konusuyla ilgili bilgiler, bu model çerçevesinde konunun kaynaklarına ulaşılarak elde edilmektedir. Konunun kaynaklarından edinilen bilgiler araştırılan durum ve araştırılan zaman süreci göz önünde bulundurularak bir sistem içerisinde aktarılmaktadır. Bu noktada verilerin toplanma tekniği olarak da doküman incelemesinden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması istenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2005, s. 187). Kaynaklardaki verilerin taranmasıyla toplanan bilgilerin aktarılması sebebiyle bu çalışma nitel bir araştırmadır.

Çalışmanın evreniyle ilgili dokümanlar TBMM albümleri, TBMM Zabıt Cerideleri, Kanunlar Dergisi ve Türk Parlamento Tarihi kitapları, Resmi Gazeteler çalışmanın esas kaynaklarını teşkil etmektedir. Bunların dışında konuyla ilgili kitaplar, makaleler ve tezler de çalışmanın kaynakları arasında yer almaktadır.

3. BULGULAR

3.1. TBMM I. Dönemde Görev Yapan Öğretmen Milletvekilleri

23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisi üç yıllık çalışmalarının ardından 1923 yılında tekrar seçimlere gitmiştir. 1923 seçimleri sonrasında 11 Ağustos 1923'te Meclis tekrar açılmıştır. 1920 ile 1923 arasındaki bu dönem Meclis'in birinci dönemini oluşturmaktadır. Meclisin ilk açıldığı tarihte Ankara'da 115 milletvekili hazır bulunmuştur. 115 milletvekilin içerisinde en yaşlı durumda olan Maarif Müdürlüğünden emekli olan Sinop Milletvekili Serif Bey'in (1845 doğumlu) konuşması (Güneş, 2017) ile meclis açılmış ve çalışmalarına başlamıştır.

Bu dönem içerisinde öğretmen kökenli (öğretmen, muallim, dersiâm, müderris, akademisyen vb.) 93 milletvekili tespit edilebilmiştir. Son İstanbul meclisinde gelerek meclis çalışmalarına katılan öğretmen kökenli milletvekili sayısı 16'dır. Bunların haricinde 76 milletvekili ise 1920 seçimleri sonucu seçtikleri yerlerden Meclis'e dâhil olmuşlardır. 1920 seçimlerinin bir özelliği, meclis çalışmalarına başladıktan sonra da seçimlerin devam etmesi (Güneş, 2017, s. 121) olmuştur. İlk dönemdeki öğretmen kökenli milletvekillerinin listesi Tablo 1'dedir.

Tablo 1.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1. Döneminde Öğretmen Milletvekilleri

	Milletvekili ve Mesleği	Doğ. - Öl.	Doğum Yeri	1920-1923
1	Ali Rıza Efendi (Özdarende) Müderris	1873 - 1952	Amasya	Amasya
2	Hacı Mustafa Beynamlı Müderris	1866 - 1931	Ankara	Ankara
3	Taşpınarlı Hacı Atıf Müderris	1858 - 1926	Ankara	Ankara
4	Halil İbrahim Özkaya Hukuk Bilgisi Öğretmeni	1892 - 1972	Antalya	Antalya
5	Hamdullah Suphi Tanrıöver Öğretmen	1886 - 1966	İstanbul	Antalya
6	Cami Baykut Fransızca Öğretmeni	1877 - 1944	İstanbul	Aydın
7	Mehmet Emin Erkut Medrese Müderrisi	1873 - 1929	Aydın	Aydın
8	Mehmet Esat İleri Orta, Lise Düzeyinde Öğretmen	1882 - 1957	Gümülcine	Aydın

Tablo 1.'in Devamı

9	Abdullah Lami Ersoy Müderris	1875 - 1930	Kilis	Ayıntab ³
10	Hafız Mehmet Şahin Medrese Müderrisi	1877 - 1959	Antep	Ayıntab
11	Hahutzade Ahmet Nuri Efendi Dârülhilâfe Medresesi Muallimi	?		Batum ⁴
12	İbrahim Refik Bey Tıbbiye Müderrisi	1881 - 1942	İstanbul	Bayazıt ⁵
13	Mehmet Atif Bayazıt Askeri Ortaokulu Öğretmeni	1882 - 1960	Rodos	Bayazıt
14	Hacı Mehmet Öney Müderris	1844 - 1923	Doğubayazıt	Bayazıt
15	Abdullah Sabri Aytaç Müderris	1870 - 1950	Devrek (Zonguldak)	Bolu
16	Abdulvahap Öner Dâru'l-hilâfeti'l-âliye'de Öğretmen	1869 - 1920	Bolu	Bolu
17	İsmail Fazıl Paşa Tâbiye-i Cesime Muallimi	1856 - 1921	Girit Kandiye	Bozok ⁶
18	Mehmet Hulusi Akyol Dersiâm	1888 - 1964	Yozgat	Bozok
19	Halil Ermiş Medrese Müderrisi	1877 - 1920	Burdur	Burdur
20	Mehmet Akif Ersoy Darülfünûn Müderrisi, Muallim	1873 - 1936	İstanbul	Burdur
21	Veli Saltıkgil Darülfünûn Hukuk Tarihi Öğretmeni	1880 - 1935	Burdur	Burdur
22	Mustafa Fehmi Gerçeker Müderris, Medrese Öğretmeni	1868 - 1950	Karacabey	Bursa
23	Muhittin Baha Pars Sultanî Edebiyat, Mantık ve Felsefe Öğr.	1884 - 1954	Bursa	Bursa
24	Abdullah Servet Akdağ Müderris	1880 - 1962	Tosya (Kastamonu)	Bursa
25	Ahmet Nafiz Özalp Nevşehir İdadisi Resim Öğretmeni	1889 - 1955	Konya	Canik ⁷
26	Emin Gevelioğlu Bağdat Hukuk Mektebi Öğr.	1889 - 1934	Bafra	Canik

³ Ayıntap adı 8 Şubat 1921 tarih ve 93 sayılı "Ayıntap Kasabasının (Gaziantep) Tesmiyesi Hakkında Kanun"la Gaziantep olmuştur (TBMM Zabıt Ceridesi, 1945, s. 132).

⁴ 1564'te Osmanlı hakimiyetine giren Batum, 93 Harbi sonrası 1878'de Çarlık Rusyası'na bırakılmış, 3 Mart 1918 Brest - Litovsk Antlaşmasıyla geri alındıysa da 30 Ekim 1918'deki Mondros Mütarekesi'nden sonra 24 Aralık 1919'da İngilizlerce işgal edilmiştir. Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi Batum'un da Mecliste temsil edilmesini uygun görmüştür. Yetkili kılınan İslam Cemiyeti'nce seçilen ilk dört kişi Meclis'e katılmıştır. (Çoker, 1994, s. 19).

⁵ Bayazıt TBMM'nin 18 Ağustos 1920 tarih ve "Bayazıt müstakil livası teşkili hakkında" 36 sayılı kararıyla bağımsız livaya haline getirilmiştir. 1924 Anayasasıyla il olmuş ve. Bayazıt adı, Bakanlar Kurulunun 4 Mayıs 1935 tarihli ve 2 / 2460 sayılı Kararıyla "Ağrı" ismiyle değiştirilmiştir (Çoker, 1994, s. 19).

⁶ Bozok ismi 25.06.1927 tarih ve 365 numaralı karar ile Yozgat'a çevrilmiş ve 11.07.1927 tarihi ve 630 sayılı Resmi Gazete'de (Resmi Gazete, 1927) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁷ Canik, bağımsız mutasarrıflıkken 1924 Anayasasıyla il olmuştur. İki isimli illerin bir isimle anılmasıyla ilgili Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarih ve 4248 sayılı kararıyla "Samsun" ismiyle anılmaya başlanmıştır (Çoker, 1994, s. 21).

Tablo 1.'in Devamı

27	Ahmet Hamdi Yalman İdadi Öğretmeni	1877 - 1950	Ünye	Canik
28	Abdurrahman Dursun Yalvaç Türkçe Kitabet ve Tarih Öğr.	1873 - 1948	Tokat	Çorum
29	Hüseyin Ferit Törümküney Vefa İdadisi Tarih Öğretmeni	1879 - 1925	İstanbul	Çorum
30	Hasan Tokcan Müderriş	1866 - 1943	Denizli	Denizli
31	Abdulhamit Çintan İdadi Öğretmeni	1871 - 1928	Diyarbakir	Diyarbakir ⁸
32	Mustafa Akif Tüfenk Öğretmen	1875 - 1952	Diyarbakir	Diyarbakir
33	Rasim Tekin Arapgir Ermeni Okulu Türkçe Öğretmeni	1877 - 1939	Malatya	Elaziz ⁹
34	Kâzım Bey (Oral) Ergani İdadisi Türkçe Öğretmeni	1892 - 1985	Maden (Elazığ)	Ergani ¹⁰
35	Halil (İbrahim) Işık Söğüt Rüştüye ve İdadisi Öğretmeni	1879 - 1935	Söğüt	Ertuğrul ¹¹
36	Celaleddin Arif Bey Müderriş, Anayasa Hukuku Öğretmeni	1875 - 1930	Erzurum	Erzurum
37	Mehmet Salih Yeşiloğlu Merkez İptidai Mektebi Baş Öğretmeni	1877 - 1925	Erzurum	Erzurum
38	Süleyman Necati Güneri İdadi Öğretmeni	1889 - 1944	Kığı (Bingöl)	Erzurum
39	Fikri Faik Güngören Davutpaşa İdadisi Edebiyat Öğretmeni	1884 - 1956	Elazığ	Genç ¹²
40	Veysel Rıza ZARBUN Rüştüye Öğretmeni	1871 - 1923	Gümüşhane	Gümüşhane
41	Mazhar Müfit Kansu İdadi Öğretmeni	1873 - 1948	İstanbul	Hakkâri
42	Seyyid Taha Efendi Müderriş, Muallim	1864 - 1928	Başkale	Hakkâri
43	Mehmet Cemal Paşa (Mersinli) İdadi Öğretmeni	1873 - 1941	Mersin	Isparta
44	Hafız İbrahim Demiralay Din ve Ahlâk Dersleri Öğr., Müderriş	1883 - 1939	Isparta	Isparta
45	Hüseyin Hüsni Özdamar Dersiâm ve Müderriş	1875 - 1961	Isparta	Isparta
46	Ali Sabri Güney Dersiâm	1885 - 1946	Mut	İçel ¹³ (Silifke)

⁸ Diyarbakir adı, Bakanlar Kurulunun 10 Aralık 1937 tarih ve 217789 sayılı kararıyla "Diyarbakır" ismiyle değiştirilmiştir (Çoker, 1994, s. 22).

⁹ Osmanlı mülki teşkilatında adı "Mamuretülaziz"ken Ankara Hükümetine Elaziz ismiyle geçmiştir ve adı Bakanlar Kurulunun 10 Aralık 1937 tarihli ve 2 / 7806 sayılı kararıyla "Elazığ" ismiyle değiştirilmiştir (Çoker, 1994, s. 23)

¹⁰ Diyarbakir'e bağlı Mutasarrıflıktan 30 Mayıs 1926 tarihli ve 877 sayılı kanunla Diyarbakir'in ilçesi olmuştur (Çoker, 1994, s. 24).

¹¹ Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı kararıyla "Bilecik" ismiyle değiştirilmiştir. (Çoker, 1994, s. 24)

¹² Bitlis'e bağlı Mutasarrıflıktan 9 Aralık 1920 tarih ve 70 sayılı Kanunla müstakil liva olmuş ve. 1924 Anayasasıyla da il haline gelmiştir. 30 Mayıs 1926 tarihli ve 877 sayılı "Teşkilatı Mülkiye Kanunu"yla (TBMM Zabıt Ceridesi, t.y.) ilçeye dönüştürülmüştür..

¹³ Silifke merkezli olarak Mutasarrıflıktan 1924 Anayasasıyla haline gelmiştir. 20 Mayıs 1933 tarihli ve 2197 sayılı Kanunla "İçel" adıyla merkezi "Mersin" olarak Mersin iliyle birleştirilmiştir (Çoker, 1994, s. 27).

Tablo 1.'in Devamı

47	Ahmet Şükrü Oğuz İstanbul Piyade Atış Okulu Öğr.	1881 - 1953	İstanbul	İstanbul
48	Selahaddin Bey İzmir İttihadı ve Terakki Lisesi Md.	? - 1921		İstanbul
49	Abdülhak Adnan (Adivar) Bey İç Hastalıkları Müderrisi	1881 - 1955	Gelibolu	İstanbul
50	Ali Enver Tekand Öğretmen	1887 - 1961	Rodos	İzmir
51	Hacı Süleyman Bilgen (Aydınlı) Müderris	1855 - 1923	Nazilli (Aydın)	İzmir
52	Mahmut Esat Bozkurt Hukukçu Profesör Doktor	1892 - 1943	Kuşadası	İzmir
53	Hamdi Namık Gör Menteşe Sultânisi Farisi Öğretmeni	1881 - 1957	Debre-i Bala	İzmit
54	Hafız Abdullah Tezemir Müderris	1871 - 1940	Adapazarı	İzmit
55	Tevfik Efendi (Mehmet Tevfik Durlanık) Müderris	1871 - 1944	Çankırı	Kangırı ¹⁴
56	İsmail Şükrü Çelikalay Karahisar-ı Sahib Darülmuallim Mektebi Öğr.	1876 - 1950	Afyon	Karahisar-ı Sahib ¹⁵
57	Ahmet Nebil Yurteri Müderris	1876 - 1943	Afyon	Karahisar-ı Sahib
58	Mehmet Vasfi Seçer Öğretmen	1863 - 1932	Şebinkarahisar	Karahisar-ı Şarki ¹⁶
59	Abdulgafur İştın Türkçe Öğretmeni	1879 - 1951	Balıkesir	Karesi ¹⁷
60	Hasan Basri Çantay Türkçe Öğretmeni	1887 - 1964	Balıkesir	Karesi
61	Yusuf Kemal Tengirşenk Ceza Hukuku Öğretmeni	1878 - 1969	Boyabat	Kastamonu
62	Ahmet Hilmi Kalaç Tarih ve Coğrafya Öğretmeni	1887 - 1966	Kayseri	Kayseri
63	Mehmet Alim Çınar Müderris	1861 - 1923	Kayseri	Kayseri
64	Mehmet Atıf Tüzün Darül Muallimim Muallimi	1885 - 1970	Arhavi	Kayseri
65	Ahmet Remzi Akgztürk Öğretmen	1871 - 1938	Kayseri	Kayseri
66	Ahmet Müfit Kurutluoğlu Müderris	1979 - 1958	Kırşehir	Kırşehir

¹⁴ Kastamonu iline bağlı Mutasarrıflıktan (Liva) 1924 Anayasasıyla il olmuştur. Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı Kararıyla "Kângırı" adı bırakılarak "Çankırı" adıyla anılmaya başlanmıştır (Çoker, 1994, s. 29).

¹⁵ Hüdavendigâr (Bursa) iline bağlı Mutasarrıflıktan (Liva) 1924 Anayasasıyla il olmuştur. Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı kararıyla "Karahisarı Sahib" adı Afyonkarahisar ismiyle anılmaya başlanılmıştır (Çoker, 1994, s. 29).

¹⁶ Sivas iline bağlı Mutasarrıflıktan 1924 Anayasasıyla il olmuştur. Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı Kararıyla "Şebinkarahisar" ismiyle anılmaya başlanmıştır. 20 Mayıs 1933 tarihli ve 2197 sayılı kanun ile de ilçe haline getirilmiştir (Çoker, 1994, s. 30)

¹⁷ Hüdavendigâr'a (Bursa) bağlı Mutasarrıflıktan 1924 Anayasasıyla il haline getirilmiştir. Bakanlar Kurulunun 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı kararıyla da "Karesi" adı terk edilmiştir. (Çoker, 1994, s. 30).

Tablo 1.'in Devamı

67	Halil Kazım (Hüsnü) Bey Türkçe Öğretmeni	1881 - 134	Konya	Konya
68	Mehmet Vehbi Çelik Müderris, Öğretmen	1862 - 1945	Konya	Konya
69	Musa Kazım Onar Fıkıh Usulü ve Mecelle Öğretmeni	1882 - 1930	Karaman	Konya
70	Ömer Vehbi Büyükyalvaç Müderris	1870 - 1927	Yalvaç	Konya
71	Reşit Paşa Eğitimci	1868 - 1924	Şam	Kozan ¹⁸
72	Ahmet Besim Atalay Öğretmen, Okul Müdürü	1882 - 1965	Uşak	Kütahya
73	Cevdet Barlas Fransızca Öğretmeni	891 - 1960	Antep	Kütahya
74	Rağıp Soysal Uşak Medresesi Tarih Öğretmeni	1881 - 1947	Uşak	Kütahya
75	Seyfi Aydın Müderris	1873 - 1925	Kütahya	Kütahya
76	Mehmet Necati Memişoğlu Öğretmen	1879 - 1959	Rize	Lazistan ¹⁹
77	Ziya Hurşit Almanca Öğretmeni	1890 - 1926	Hemşin	Lazistan
78	İsmail Safa Özler Tarih ve Coğrafya Öğretmeni	1885 - 1940	Adana	Mersin
79	Osman Kadri Bingöl Tarih ve Coğrafya Öğretmeni	1881 - 1930	Muş	Muş
80	Mustafa Soylu Öğretmen	1883 - 1920	Niğde	Niğde
81	Yasin Haşimoğlu Bağçecik Köyü Öğretmeni	1885 - 1986	Oltu	Oltu ²⁰
82	Mustafa Necati Uğural Tarih ve Coğrafya Öğretmeni	1892 - 1929	İzmir	Saruhan ²¹
83	Halil Hulki Ayrım (Aydın) Öğretmen	1869 - 1940	Siirt	Siirt
84	Salih Atalay Müderris	1873 - 1961	Siirt	Siirt
85	Rıza Nur Müderris Muavini	1878 - 1942	Sinop	Sinop
86	Mustafa Taki Doğruyol Sivas Sultânîsi Arapça Öğretmeni	1873 - 1925	Sivas	Sivas
87	Rasim Başara (Hukuk ve Edebiyat Öğretmeni)	1882 - 1945	Sivas	Sivas

¹⁸ Ankara Hükûmetine Adana'ya bağlı Mutasarrıflık olarak geçmiştir. 30 Mayıs 1926 tarihli ve 877 sayılı Kanunla ilçeye dönüştürülmüştür (TBMM Zabıt Ceridesi, t.y.).

¹⁹ Ankara Hükûmetine Trabzon'a bağlı Mutasarrıflık olarak geçmiştir. 1924 Anayasasıyla Mutasarrıflıkların kaldırılmasıyla il olmuştur. 1923 - 1926 arası "Lazistan" ve "Rize" birlikte kullanılmıştır. 24 Ekim 1926 tarihli ve 4248 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla "Rize" ismiyle anılmaya başlanmıştır (Çoker, 1994, s. 33).

²⁰ 1926 yılında Oltu ilçe statüsüne kavuşmuştur (Oltu İlçe MEM, 2022)

²¹ 24 Ekim 1926 gün 4248 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla "Saruhan" adı terkedilerek "Manisa" ismiyle anılmaya başlanmıştır (Çoker, 1994, s. 36)

Tablo 1.'in Devamı				
88	Yusuf Ziya Başara Mekteb-i Sanayi Öğretmeni	1869 - 1943	Sivas	Sivas
89	Bekir Sıtkı Ocağ Müderriş	1881 - 1936	Diyarbakır	Siverek ²²
90	Mustafa Lütfi Azer Tarih ve Lisan Öğretmeni	1878 - 1939	Şirvan	Siverek
91	Celal Pilatin Lisan Öğretmeni	167 - 1929	Trabzon	Trabzon
92	Hasan Saka İktisat Öğretmeni	1885 - 1960	Trabzon	Trabzon
93	Salih Hayali Yaşar Muallim, Eğitimci	1869 - 1922	Urfa	Urfa

TBMM'nin I. Döneminde öğretmen kökenli (öğretmen, muallim, dersiâm, müderriş, akademisyen vb.) doksan üç milletvekili tespit edilmiştir. Doksan üç milletvekilinin on altısı Türkiye Büyük Millet Meclisine son dönem Osmanlı Meb'ûsân Meclisinden gelerek dâhil olmuşlardır. Yetmiş yedi milletvekili işe 1920 seçimleri sonuçlarına göre seçim bölgelerinden Meclis'e gelmişlerdir. 1920 yılındaki seçimler, meclis çalışmalarına başladıktan sonra da devam edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisine son dönem Osmanlı Meb'ûsân Meclisinden katılan öğretmen milletvekilleri alfabetik sırayla şunlardır;

- Ahmet Hilmi Kalaç, Kayseri (Tarih ve Coğrafya Öğretmeni)
- Ahmet Remzi Akgöztürk, Kayseri (Öğretmen)
- Emin Gevelioğlu, Canik (Samsun) (Bağdat Hukuk Mektebi Öğretmeni)
- Halil Işık, Ertuğrul (Bilecik) (Söğüt Rüştüye ve İdadi Öğretmeni)
- Halil Kazım (Hüsni) Bey, Konya (Türkçe Öğretmeni)
- Hasan Saka, Trabzon (İktisat Öğretmeni)
- Isparta milletvekili Mehmet Cemal Paşa (Mersinli), Isparta (İdadi Öğretmeni)
- İsmail Fazıl Paşa, Bozok (Yozgat) (Tâbiye-i Cesime Muallimi)
- Mazhar Müfit Kansu, Hakkâri (İdadi Öğretmeni)
- Mehmet Vehbi Çelik, Konya (Müderriş ve Öğretmen)
- Musa Kazım Onar, Konya (Fıkıh Usulü ve Mecelle Öğretmeni)
- Osman Kadri Bingöl, Muş (Tarih ve Coğrafya Öğretmeni)
- Ömer Vehbi Büyükyalvaç, Konya (Müderriş)
- Ragıp Soysal, Kütahya (Uşak Medresesi Tarih Öğretmeni)
- Süleyman Necati Güneri, Erzurum (İdadi Öğretmeni)
- Yusuf Kemal Tengirşenk, Kastamonu (Ceza Hukuku Öğretmeni)

I. dönemde TBMM'ye üye olan öğretmen kökenli milletvekillerinden beş tanesi bugün Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında dünyaya gelmişlerdir. Aydın milletvekili Mehmet Esat İleri (Orta ve Lise Düzeyine Öğretmen) Gümölcine (Yunanistan) doğumludur. Bayazıt (Doğubayazıt) milletvekili Mehmet Atıf Bayazıt Askeri (Ortaokul Öğretmeni) Rodos (Yunanistan) doğumludur. Bozok (Yozgat) milletvekili

²² 1924 Anayasasıyla il olmuştur. 30 Mayıs 1926 tarihli ve 877 sayılı Kanun ile ilçeye dönüştürülmüştür. (TBMM Zabıt Ceridesi, t.y.).

İsmail Fazıl Paşa (Tâbiye-i Cesime Muallimi) Girit / Kandiye (Yunanistan) doğumludur. İzmir Milletvekili Ali Enver Tekand (Öğretmen) Rodos (Yunanistan) doğumludur. İzmit (Kocaeli) milletvekili Hamdi Namık Gör (Menteşe Sultânisi Farisi Öğretmeni) Debre-i Bâlâ (Kuzey Makedonya) doğumludur. Bunlarla birlikte Batum milletvekili Hahutzade Ahmet Nuri Efendi (Dârülhilâfe Medresesi Müderrisi) 3 Temmuz 1920'de Meclis'e katılmıştır ancak hâl-tercümesi kâğıdını doldurmamıştır. Bu sebepten özgeçmişine dair bir bilgi edinilememiş ve nüfus kaydı da bulunamamıştır (Türkiye Parlamento Tarihi Araştırma Grubu, 1995).

Bunların yanında milletvekillerinin bir kısmı günümüzde de örneklerinin olduğu gibi doğum yerlerinden farklı seçim bölgelerinden milletvekili olmuşlardır. Bu sayı birinci dönemde otuz altıdır. Otuz altı öğretmen kökenli milletvekili farklı bölgelerden milletvekili olarak Meclis'e gelmişlerdir. Başka seçim bölgelerinden milletvekili olan bu otuz altı vekilin altısı İstanbul'da doğmuştur. İstanbul'un yanında ikişer milletvekiliyle Rodos ve Uşak ikinci sıradadır.

Milletvekillerinin doğum yerleri de pek tabii olarak farklı farklıdır. İlk dönem milletvekillerinin doğum yeri farklılıkları içerisinde İstanbul sahip olduğu yedi milletvekili ile ilk sıradadır. İstanbul'dan sonra üçer milletvekili ile milletvekillerinin doğum yerlerine göre ikinci sırada olan iller; Diyarbakir, Kayseri, Konya ve Sivas'tır..

Büyük Millet Meclisi'ne ilk dönemde birçok yaş grubundan milletvekili dâhil olmuştur. İlk dönemin öğretmen kökenli milletvekillerinin yaş ortalaması 43'tür. Bu dönemde BMM'ye katılan en yaşlı vekil 1920 itibariyle 76 yaşında olan Hacı Mehmet Önay'dır. Hacı Mehmet Önay 1844 Bayazıt doğumlu ve Bayazıt milletvekilidir. Antalya'dan milletvekili olan Halil İbrahim Özkaya ve Ergani'den milletvekili olan Kâzım Bey (Oral) ise aynı dönemdeki en genç milletvekilleridir. Bu milletvekilleri 1844 doğumlu olup 28 yaşında milletvekili seçilmişlerdir. Halil İbrahim Özkaya Hukuk Bilgisi Öğretmeni ve Kâzım Bey Türkçe Öğretmenidir.

Dönem Büyük Millet Meclisi'nde görev yapan öğretmen kökenli milletvekillerinin 26'sı daha sonraki dönemlerde de çeşitli bölgelerden seçilerek tekrar milletvekilliği görevlerinde bulunmuşlardır. Bu milletvekilleri ve seçim bölgeleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

TBMM I. Dönemden Sonraki Dönemlerde de Seçilen Öğretmen Milletvekilleri

	Dönem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	Yıllar	1920-23	1923-27	1927-31	1931-34	1934-39	1939-43	1943-46	1946-50
1	Ali Rıza Efendi (Özdarende)	Amasya	Amasya						
2	Hamdullah Suphi Tanrıöver ²³	Antalya	İstanbul	İstanbul				Mersin	İstanbul
3	Hafız Mehmet Şahin	Ayntab	Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep	
4	Refik Saydam	Bayazıt	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul		
5	Muhittin Baha Pars	Bursa				Ordu	Bursa	Bursa	Bursa
6	Ahmet Hamdi Yalman	Canik	Ordu	Ordu	Ordu	Ordu	Ordu	Ordu	Ordu
7	Hüseyin Ferit Törümküney	Çorum	Çorum						
8	Kâzım Bey (Oral)	Ergani	Ergani						
9	Halil Işık	Ertuğrul	Ertuğrul						
10	Süleyman Necati Güneri	Erzurum				Zonguldak			
11	Veysel Rıza ZARBUN	Gümüşhane	Gümüşhane	Gümüşhane					
12	Mazhar Müfit Kansu	Hakkari	Denizli	Denizli	Denizli	Denizli	Çoruh ²⁴	Çoruh	
13	Hafız İbrahim Demiralay	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta		
14	Hüseyin Hüsnü Özdamar	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	Isparta	
15	Ahmet Hilmi Kalaç	Kayseri	Kayseri	Kayseri	Kayseri	Kayseri	Kayseri	Kayseri	
16	Mehmet Atıf Tüzün	Kayseri		Rize	Rize	Çoruh	Çoruh	Çoruh	Çoruh
17	Halil Kazım (Hüsnü) Bey	Konya	Konya	Konya	Konya				
18	Musa Kazım Onar	Konya	Konya	Konya					
19	Ahmet Besim Atalay	Kütahya	Aksaray	Aksaray	Aksaray	Kütahya	Kütahya	Kütahya	
20	Cevdet Barlas	Kütahya	Kütahya	Kütahya					
21	Ragıp Soysal	Kütahya	Kütahya	Kütahya					
22	İsmail Safa Özler	Mersin	Adana						
23	Mustafa Necati Uğural	Saruhan	İzmir	İzmir					
24	Halil Hulki Aydın (Ayrım)	Siirt	Siirt	Siirt	Siirt	Siirt	Siirt		
25	Rasim Başara	Sivas	Sivas	Sivas	Sivas	Sivas			
26	Hasan Saka	Trabzon	Trabzon	Trabzon	Trabzon	Trabzon	Trabzon	Trabzon	Trabzon

İlk dönem sonrasında da tekrar meclise giren 26 milletvekilinin ikisi 7 dönem ve yedisi 6 dönem daha vekillik yapmıştır. 7 dönem daha vekillik yapan milletvekilleri İdadi Öğretmeni olan Ahmet Hamdi Yalman ve İktisat Öğretmeni olan Hasan Saka'dır. 6 dönem daha meclise giren vekiller ise; Hafız Mehmet Şahin, Refik Saydam, Mazhar Müfit Kansu, Hüseyin Hüsnü Özdamar, Ahmet Hilmi Kalaç, Mehmet Atıf Tüzün ve Ahmet Besim Atalay'dır. Bunların yanında ilk döneme artı olarak beş ve dört dönem daha vekillik yapan 2, üç dönem daha vekillik yapan 1, iki ve bir dönem daha vekillik yapan 6'şar vekil bulunmaktadır. Hamdullah Suphi Tanrıöver IV, V ve VI dönemlerde verdiği aralar haricinde en son 1950 – 54 yılları arasını kaplayan X. Döneme kadar milletvekili olmuştur.

²³ Hamdullah Suphi Tanrıöver bu dönemlerin yanında IX. Dönem (1950-54) Manisa ve X. Dönem (1954-57) İstanbul milletvekilliği yapmıştır.

²⁴ Çoruh vilayeti adı 17.2.1956'da kabul edilen 6668 Sayılı Kanun ile Artvin olarak değiştirilmiştir (Resmi Gazete, 1956).

4. TARTIŞMA SONUÇ ÖNERİLER

Türkiye Büyük Millet Meclisine bugün 600 milletvekili seçilmektedir. Bu sayı 550 iken 16 Nisan 2017'de yapılan anayasa değişikliği referandumu ile 600'e çıkarılmıştır. Bugün 28. dönem çalışmalarının devam ettiği TBMM çatısı altında üyesi bulunan 14 siyasi parti üyesi ve 6 bağımsız olmak 598 milletvekili görev yapmaktadır. 598 milletvekilinin 119'u (% 19,90) kadın ve 479'u (% 80,10)'i erkektir (TBMM, 2024).

14 Mayıs 2023 Türkiye genel seçimlerine göre, TBMM 28. Dönemi ile çalışmalarına devam etmektedir. 2023 seçimleri sonrası 28. Dönem TBMM üyelerinin meslek profillerine bakıldığında 158 ile iş insanı birinci sırada 122 ile mesleğinin avukatlık olduğu söyleyenler ikinci sıradadır. Mecliste 42 akademisyen, 37 eğitimci, 33 ekonomist-iktisatçı, 32 tıp doktoru, 24 bürokrat, 22 inşaat mühendisi, 11 eczacı, 11 serbest muhasebeci- mali müşavir, 10 çiftçi, 10 hukukçu yer almaktadır. Ayrıca sosyolog, siyaset bilimci, müteahhit, futbolcu, diş hekimi, çeşitli mühendisler, bankacı, mimar, diplomat, müfettiş, mülki idare amiri gibi mesleklere sahip isimler de 28. Dönem'de görev yapan meslek gruplarındandır. (Anadolu Ajansı, 2023).

Akademisyenler ve eğitimciler çalışma konumuz olan öğretmen milletvekilleri kategorisine alındığında toplam sayı 79'dur. 79 sayısı 598 milletvekilinin bulunduğu parlamentoda % 13,2'ye denk gelmektedir. Türkiye'de bünyesinde en fazla memur çalıştıran bakanlık Milli Eğitim Bakanlığıdır. Bunun yanında bugün Türkiye'de yaklaşık 20 milyon öğrenci bulunmaktadır (Hürriyet, 2023). Türkiye Büyük Millet Meclisinin genel yapısı, devletin milli eğitim faaliyetleri ve ilgili bakanlığın personel durumu dikkate alındığında 79 sayısının ve yaklaşık % 13'lük oranın çok düşük olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığının toplumun tüm kademelerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği de unutulmamalıdır.

1. dönemdeki 436 milletvekilinin 93'ü (% 21,33) öğretmen kökenlidir. Bu milletvekillerinin bir kısmı daha sonraki dönemlerde de meclise girmişlerdir. Özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında eğitimle ilgili kişilerin Meclis'te bu oranda yer verilmesi; eğitime ve eğitimciye gösterilen önemin yanı sıra devrin şartları içerisinde eğitim görmüş kesimin birçok meslekle birlikte öğretmenlik de yapıyor ya da yapmış olmalarının da bir sonucudur. Eğitimcilerin dolayısıyla öğretmenlerin hayatın her alanında bulunması istenmektedir. Türkiye Cumhuriyet Devleti'nin ve Türk milletinin temsiliyet yeri olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde öğretmenlerin hakkı olan yer daha yukarıda olsa gerektir.

Kaynakça /Reference

- AnadoluAjansı. (2023, 10 12). Meclis'te 96 farklı meslekten milletvekili görev yapıyor. 12 16, 2023 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/politika/mecliste-96-farkli-meslekten-milletvekili-gorev-yapiyor/3016631#> adresinden alındı
- Avcı, C. (2013). Saltanattan Cumhuriyete Demokratik Olgunlaşma Tarihi (1789-1938). IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Avcı, C., & Oflar, Y. (2020). Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Katılan Milletvekilleri. Yeni Türkiye, 192 - 199.
- Çağbayır, Y. (2007). Ötüken Türkçe Sözlük. Ötüken Neşriyat.
- Çelebi, A. (1998). İslam Eğitim Öğretim Tarihi. Damla Yayınevi.
- Çoker, F. (1994). Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 - 1923 (Cilt 3). Ankara: TBMMi Vakfı Yayınları.
- Demirel, A. (2003). Birinci Mecliste Muhalefet İkinci Grup. İletişim Yayınları.
- Demirel, A. (2017). İlk Meclisin Vekilleri. İletişim Yayınları.
- Güneş, İ. (2017). Atatürk Dönemi Türkiye'sinde Milletvekili Genel Seçimleri. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hürriyet. (2023, 10 23). Öğrenci sayısı 20 milyona dayandı. 04 04, 2024 tarihinde hurriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ogrenci-sayisi-20-milyona-dayandi-42338683#:~:text=Milli%20E%C4%9Fitim%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%2C%20'Milli%20E%C4%9Fitim,904%20bin%20679'a%20ula%C5%9Ft%C4%B1.> adresinden alındı
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karpat, K. H. (2017). Türk Demokrasi Tarihi. Timaş Yayınları.
- Kaya, E. (2002). İstanbul Basımına Göre Son Osmanlı Meclis-i Mebusanından Beklentiler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 - 42.
- Kubbealtı Lügatı. (t.y.). *muallim, müeddep, müderris, hoca*. 12 21, 2023 tarihinde kubbealti.org.tr: <https://kubbealti.org.tr/> adresinden alındı
- Lewis, B. (2017). Modern Türkiye'nin Doğuşu. Arkadaş.
- Oltu İlçe MEM. (2022, 05 26). Oltu Tarihi. 11 27, 2023 tarihinde Oltu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü: <https://oltu.meb.gov.tr/www/oltu-tarihi/icerik/168> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (1927, 07 11). Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete, Sayı 630. 11 26, 2023 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/630.pdf> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (1956, 02 25). Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete, Sayı: 9243. 12 03, 2023 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9243.pdf> adresinden alındı
- TBMM. (2024). Türkiye Büyük Millet Meclisi. 04 04, 2024 tarihinde 28. Dönem Milletvekilleri Listesi: <https://www.tbmm.gov.tr/SandalyeDagilimi> adresinden alındı
- TBMM Genel Sekreterliği. (2010). TBMM Albümü 1920 - 2010 1. Cilt: 1920 - 2950. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.
- TBMM Zabıt Ceridesi. (1945). Devre: 1, Cilt: 8, İçtima Senesi: 1. Ankara: TBMM Matbaası.

TBMM Zabıt Ceridesi. (t.y.). Devre: 2, Cilt 25, İçtima Senesi:3, . Ankara: TBMM Matbaası.

TDK. (t.y.). *Güncel Türkçe Sözlük*. 12 21, 2023 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

Türkiye Parlamento Tarihi Araştırma Grubu. (1995). Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919 - 1923 (Cilt III). Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.

Uygun, O. (2011). *Demokrasi Tarihsel, Siyasal ve Felsefi Boyutlar*. XII Levha.

Ünlü, T. (2017). İttihatçıların Rejim ve İktidar Mücadelesi 1908-1913. *Tarih Kritik Dergisi*, Cilt 3 (Sayı 3), 42-45.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The teaching profession is one of the world's oldest professions. It has become more professional, especially in the last two centuries. The teaching profession has become more widespread with the spread of education to all segments of society and its compulsory use. Cultures and civilizations that include religion have made direct or indirect contributions to this profession. Today, the prestige of the teaching profession in our society is a matter of discussion. Despite this, teaching holds its place at the top of real consciences.

In the history of Turkish democracy, the transition from absolute monarchy to constitutional monarchy occurred with the adoption of the "Kanun-i Esasi" in 1876. The first parliament opened with the "Kanun-i Esasi" was suspended indefinitely due to the conditions brought about by the Ottoman-Russian War of 1877 - 1878. The same parliament was reopened in 1908 and the period called the Second Constitutional Monarchy began. Following the closure of the last Ottoman Parliament, the Grand National Assembly convened in Ankara on April 23, 1920. It is known that the Grand National Assembly, which opened on this date, had different numbers of members according to different sources. According to the Constitution, a national representative who enters the parliament through election is defined as deputy. The way to become a deputy is to be elected by the citizens of the state of which one is a national.

In this study, it was aimed to identify those who were elected as deputies in the first term of the Grand National Assembly of Turkey (1920-1923) and who had a teacher background. While identifying the teacher deputies, the short biographies of the deputies in TGNA Album published by the General Secretariat of TGNA (2010) were benefited from. In addition to those who are teachers, those who have had this profession at some point in their lives have also been added to the list. The period of practicing the professions is not taken into account here. The reason for this is that teaching has been done by many other professions too.

2. METHOD

In order to identify the teacher-based deputies who served in the first term of TGNA, the relevant sources were examined through the scanning method. After the review, the data was organized within a system. The cases and situations related to the subject of the study are presented as they are, within the framework of their conditions, positions and nature. The information obtained from the sources was conveyed in a system that took into account the situation investigated and the time period researched. At this point, document review was utilized as a data collection technique. This research is a qualitative study as it conveys the information collected by reviewing the data in the sources. The main sources of the study are TGNA albums, records of TGNA, Journal of Laws, Turkish Parliamentary History books and Official Journals. In addition, books, articles and theses on the subject are also among the sources of the study.

3. FINDINGS AND RESULTS

The Grand National Assembly, which opened on April 23, 1920, went to elections again in 1923 after three years of work. This period between 1920 and 1923 constitutes the first term of the Assembly. When the parliament first opened, 115 deputies were present in Ankara. During this period, 93 deputies with a teacher background (teacher, instructor, lecturer, professor, academician, etc.) could be identified. The number of teacher deputies who came from the last Istanbul parliament and participated in the parliamentary work is 16. Another feature of the 1920 elections was that participation in the parliament continued after the parliament started its work.

Five of the teacher deputies were born in places outside of the current Republic of Türkiye. 36 of them became MPs from constituencies different from their birthplace. Six of these thirty-six deputies were born in Istanbul. The birthplaces of the deputies are also different. Among the birthplace differences of the first period deputies, Istanbul is in first place with seven. The average age of the first period's teacher deputies

was 43. 26 of the teacher deputies were re-elected from various regions in subsequent periods. Of the 26 deputies who re-entered the parliament, two served 7 and seven served 6 periods. In addition to the first period, there were 2 who served 5 and 4 periods, 1 who served 3 tperiod, and 6 who served 2 and 1 period. Today, 600 deputies are elected to TGNA. When the professional profiles of TGNA members are examined, business people are in first place with 158 and lawyers are in second place with 122. When academics and educators are included in the category of teacher deputies, which is our subject of study, the total number is 79. This is a rate of 13.2%. The ministry that employs the most civil servants in Türkiye is the Ministry of National Education. Today, there are approximately 20 million students in Türkiye. Considering the general structure of TGNA, the state's national education activities and the personnel status of the relevant ministry, it is thought that the number 79 and the rate of approximately 13% are very low. It should also not be forgotten that the MNE directly or indirectly affects all levels of society.

93 of the 436 deputies in the first period (% 21.33) have a teacher background. Especially in the early years of the republic, the fact that people related to education were given this much space in the parliament is due to the importance given to education and educators, as well as the fact that the educated people were or had been teachers along with many other professions under the conditions of the period. It is expected that educators, and therefore teachers, be present in every area of life. The place that teachers deserve in TGNA, which is the representative place of the Republic of Türkiye and the Turkish nation, must be higher.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanıldığı için araştırma, Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni alınmamıştır

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Birinci yazarın araştırmaya katkı oranı % 50 ve ikinci yazarın araştırmaya katkı oranı % 50'dir.

Yazar 1: Araştırma fikri, tasarımı, veri analizi, bulguların raporlaştırılması, tartışma, makalenin şekilsel düzenlemesi, verilerin toplanması.

Yazar 2: Araştırmanın ilgili literatürünün taranması ve raporlanması, verilerin toplanması, tartışma, sonuç ve önerilerin raporlanması, danışmanlık.

ÇATIŞMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı yoktur. Yapılan Araştırmada hiçbir çıkar çatışması bulunmamaktadır.